

Året da en mørk verden slo inn i kunsten

KJETIL RØED AFTENPOSTENS KUNSTKRITIKER
OPPDATERET: 27.DES. 2015 16:39 | PUBLISERT: 26.DES. 2015 21:31

Årets beste enkeltstående verk, skriver kunstanmelder Kjetil Røed om Marianne Heskes «House of Commons» i sin oppsummering av kunståret 2015.
FOTO: Rolf Øhrman

Det norske kunståret 2015 har gitt oss et alternativt blikk på de dramatiske hendelsene som har preget året. Det trengs.

Når vi tenker tilbake på året som snart er slutt, er det ikke først og fremst kunstopplevelsene som melder seg, men flyktningstrømmen til Europa, terroraksjoner, stigende arbeidsledighet, kritisk økonomi, Russlands uenighet med NATO, miljøkrise og fremveksten av IS.

Dertil styrkede høyre-radikale krefter, blant annet islamofobe og rasistiske Donald Trump og det ytterliggående franske høyrepartiet Front National.

Har kunsten noen relevans i en så ustabil situasjon som dette?

I aller høyeste grad. Den gir oss et blikk på sakene vi ikke får ellers. Og det trengs.

Krig og kunst

Kunstnerens Hus begynte utstillingsåret sterkt med *Krigens skygge. Politisk kunst i Norge 1914-2014*. Den bød på et formidabelt mangfold av måter å se krigen på, fra både historie og samtid.

[Senere på året åpnet Kunst i Kamp på KODE \(Bergen\)](#). Her ble historisk materiale fra nazi-tidens utstillinger av «sunn» og degenerert kunst presentert, foruten et spennende blikk på den norske utgaven av Hitlers «folkeopplysnings»-utstillinger.

Med tanke på IS-ødeleggelsene av kulturskatter i Midtøsten, er sensur åpenbart ikke noe tilbakelagt tema. Det er alltid noen som vil bestemme hva vi skal se og ikke se – og det er helt avgjørende for et levende demokrati at vi reflekterer rundt hvilke krefter dette er.

Kunstverkets bakside

[På sporet av Matisse på Henie Onstad Kunstsenter](#), som omhandlet eierhistorikk (proveniens), gav et annet innsyn i maktspillet bak kunstverket. En fantastisk interessant utstilling, som også gav opphav til en like tankevekkende bok om samme tema.

[Hilma af Klint-utstillingen](#) samme sted var også flott: hennes forsøk på å visualisere åndelige opplevelser favner mye bredere enn kunsten.

Hun har en slektning i Anna-Eva Bergman, som var en av høydepunktene på Museet på Samtidskunst i år. Også hun, i sin form-dyrkende og kontemplative *modus operandi*, vender seg mot en åndelig virkelighet.

På den nordiske paviljongen på Veneziabiennalen i år viste Camille Norment et tilsvarende meditativt verk, som fascinerte gjennom å være både ekspressivt og innadvendt på samme tid.

Ondskap

I sommer oppstod en spennende dialog mellom 22. juli-museet i Regjeringskvartalet og [Lise Bjørne Linnerts *Cruelty Has a Human Heart* i Oslo Domkirke](#).

[22. juli-utstillingen](#) var en etterlengtet og betimelig presentasjon av hva som skjedde denne skjebnesvangre dagen, men den manglet en avgjørende del: Informasjon om hva som radikalisererte Breivik og hvilket tankegods hans motiver var beslektet med.

En slik kontekst er helt avgjørende om vi skal kunne forstå terrorens historiske røtter og hvilke meningsfellesskap gjerningsmannen befant seg i. Dette er kjernen av hvordan vi forvalter kunnskapen om det som skjedde videre – og en viktig del av å forhindre at noe tilsvarende skjer igjen.

Fremtiden

Steinar Haga Kristensens veggmaleri *Konsensusbilde* stikker seg også ut i år: Plassert i atelieret i en av rådhusets ene tårn, hvor Kristensen har holdt til, ble det murt inn som en tidskapsel, sendt ut til fremtidige generasjoner.

Det samme gjelder Katie Patersons *Framtidsbiblioteket*, som vil bestå av en bok med hundre tekster som skal utgis om hundre år. Inntil da vil tekstene lagret i et forseglet rom i Deichmanske hovedbibliotek.

Kunsten ser vanligvis bakover, men her får vi et omsorgsfullt blikk rettet mot fremtiden. Det trenger vi, i en tid som er mer urolig enn på lenge.